

6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. Вид. 9-те, зі змінами. Львів : Край, 2007. 192 с.

7. Розумовський О.С. Захист прав людини, пов'язаного з порушенням ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) в умовах збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Вип. 70. С. 141–145.

8. Теоретико-правова характеристика взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства : монографія / Л.Р. Наливайко, В.М. Олійник. Дніпро : ДДУВС, 2019. 192 с.

9. Щербіна М.Г. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту. Збірник тез круглого столу, присвяченого 72-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. 165 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-641-9-2>

**ІДЕОЛОГІЧНІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ
ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ
КАФЕДРИ СОЦІОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
(ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ТЕСТУ «ПОЛІТИЧНІ КООРДИНАТИ»)**

Бутченко Іван Миколайович

*студент II курсу факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Актуальність дослідження ідеологічних ідентифікацій кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія» зумовлена комплексом соціально-політичних, культурних та освітніх чинників, що визначають сучасний розвиток України. В умовах війни, демократичної трансформації та євроінтеграції України відбувається переосмислення політичних цінностей і світоглядних орієнтацій. Безпосередньо це стосується викладачів соціальних – політичних дисциплін. Викладачі соціології відіграють особливу роль, оскільки саме вони аналізують соціальні процеси, політичні структури та ідеології. Дослідження ідеологічних ідентифікацій дозволяє оцінити рівень плюралізму, професійної нейтральності та ціннісних орієнтацій

академічної спільноти. Для українських університетів актуальним є баланс між академічною свободою та суспільною відповідальністю. У дослідженні ідеологічних ідентифікацій проаналізовано відповіді респондентів професорсько – викладацького складу кафедри соціології щодо їх розташування у двох вимірах з ідеологічних ідентифікацій:

- 1) економічному (правий – лівий);
- 2) ціннісному (ліберальний – комунітарний).

Щодо ліберальної ідеології то у XX столітті класичний лібералізм отримав розвиток у працях Фрідріха Гаєка. У книзі «Шлях до кріпацтва» він застерігав від надмірного державного контролю над економікою, вбачаючи в ньому загрозу свободі: «Планування веде до диктатури, бо диктатура є найефективнішим інструментом примусу, а без нього неможливе централізоване планування у великих масштабах. Немає виправдання поширеному переконанню в тому, що доки владу забезпечено демократичними процедурами, вона не може бути свавільною. Не джерело влади запобігає її свавіллю. Щоби влада не була диктаторською, її потрібно обмежувати. Істинна «диктатура пролетаріату», навіть якщо вона демократична за формою і здійснюється централізовано для управління господарською системою, напевне зруйнувала б особисту свободу краще за будь-яке самодержавство» [1]. У межах марксистської традиції важливий внесок у теоретичне осмислення ідеології зробив Антоніо Грамші у праці «В'значні зошити». Він розробив концепцію культурної гегемонії – панування через згоду, а не лише через примус. Зокрема, він зазначав: «Кожна людина є інтелектуалом, але не кожна виконує в суспільстві функцію інтелектуала» [2]. Ця теза підкреслює роль ідеології у формуванні масової свідомості. Також Грамші писав: «Держава – це гегемонія, укріплена примусом» [3]. Це означає, що влада тримається не лише на силі, а й на здатності формувати згоду через культурні та освітні інститути. Соціалізм у сучасному вигляді має різні форми – від демократичного соціалізму та соціал-демократії до більш радикальних моделей.

Результати проходження тесту «Політичні координати» професорсько-викладацького складу кафедри соціології дозволяють зробити наступні висновки :

1. Щодо економічного виміру (праві / ліві) то переважна більшість респондентів демонструє схильність до правих економічних позицій. Ліві орієнтації представлені значно меншою часткою відповідей. Радикальних показників не зафіксовано – значення перебувають у межах поміркованого спектра.

2. Щодо ціннісний виміру (ліберальні / комунітарні) то Комунітарні орієнтації переважають у більшості випадків. Водночас один із респондентів демонструє виражену ліберальну позицію (41,7%). Загалом структура свідчить про баланс між індивідуалістичними та співотно-

орієнтованими цінностями. У цілому отримані результати свідчать про домінування право-комунітарної орієнтації серед викладачів, тобто поєднання ринкових економічних позицій із наголосом на ролі спільноти, традицій та соціальної відповідальності. Водночас наявність лівих і ліберальних показників підтверджує ідеологічний плюралізм у межах досліджуваної академічної групи.

Література:

1. Гаск Ф. Шлях до кріпацтва / пер. з англ. С. Рачинський. Київ : Наш Формат, 2022. 10 с.
2. Грамші А. Тюремні зошити. Вибрані записи / пер. з іт. Київ : Вперед, 2014. 232 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-641-9-3>

ПОПУЛІСТСЬКІ РУХИ В УКРАЇНІ: КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ

Дресь Поліна Станіславівна

*студентка II курсу факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах проблема популізму набуває особливої значущості. Соціально-політичні трансформації, економічні складнощі, криза довіри до інститутів публічної влади створюють сприятливе середовище для поширення популістських ідей і утворення популістських рухів. Популізм є багатовимірним політичним явищем що поєднує ідеологію, виборчу стратегію та комунікативну модель звернення лідера до народної маси. Погодимось, що «Популізм є спірною концепцією з широким спектром різних визначень. Феномен популізму в сучасному розумінні характеризується досить неоднозначно – це і форма політичної риторики, і стиль політики, і тип політичної свідомості, і політична технологія, і стратегія політичної діяльності тощо» [1].

Його ключовою характеристикою є протиставлення «народу» і «еліти», де народ постає як носій суверенітету та справедливості, а еліта – як відчужена і корумпована група. За результатами досліджень (станом на 2026 рік), які фіксують високий рівень недовіри до державних інститутів. Зокрема, за даними дослідження Київського безпекового форуму (2026), рівень довіри до ключових інституцій